

ВАЖЛИВІСТЬ СПІВПРАЦІ МІЖ КРАЇНАМИ ЛЮБЛІНСЬКОГО ТРИКУТНИКА ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАБІЛЬНОСТІ ТА БЕЗПЕКИ В ЄВРОПІ

КРИВА ЛЮДМИЛА МИКОЛАЇВНА

Міжрегіональна Академія Управління

Персоналом, м. Київ

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-8766-1543>

e-mail: liudmylakryva@ukr.net

Анотація. Ініціатива Люблінського трикутника, яка є одним з багатьох нових форматів регіонального співробітництва (що відображає постійно прогресуючий процес регіоналізації міжнародних відносин), має як символічне, так і практичне значення. Індивідуальні акценти, однак, розподілені по-різному у випадку трьох держав, що входять до складу Трикутника - і, крім того, зовсім по-іншому з точки зору Білорусі. Важливе символічне значення цього формату випливає зі спільної історичної та культурної спадщини. У практичному плані важливим фактором, що визначає створення Трикутника, є спільне усвідомлення загрози з боку Росії (ця загроза також є частиною історичної спадщини регіону), а також спільні інтереси. Мета дослідження – проаналізувати особливості реалізації та історичну ретроспективу співпраці між країнами Люблінського трикутника в контексті забезпечення стабільності та безпеки в Європі. Метою створення регіональних інституцій є не лише сприяння співпраці та підвищенню довіри між партнерами в регіоні, але й розбудова міжнародної позиції як регіону, так і держав, що його складають - це стосується і Люблінського трикутника. Міжнародна ситуація (російська агресія) підвищила інтерес до регіону Центральної Європи і об'єктивно збільшила його значення в міжнародних відносинах. Ініціативи регіональної співпраці, що з'являються, повинні, доповнюючи одна одну і створюючи ефект синергії, посилити цю суб'єктивність регіону. Співпраця між країнами Люблінського трикутника (Україна, Польща, Литва) має величезне значення для забезпечення стабільності та безпеки в Європі з таких причин: геополітичне значення (країни Люблінського трикутника розташовані на східному фланзі НАТО та ЄС, що робить їх буфером між Європою та потенційними загрозами зі Сходу. Польща та Литва є одними з найбільших прихильників України в її боротьбі проти російської агресії, надаючи військову, фінансову та гуманітарну допомогу); військова співпраця; економічна співпраця; політична співпраця.

Ключові слова: Люблінський трикутник, безпека, Європа, воєнний стан, регіональне співробітництво.

Title: The Importance Of Cooperation Between The Countries Of The Lublin Triangle For Ensuring Stability And Security In Europe

Abstract. The Lublin Triangle Initiative, which is one of many new formats of regional cooperation (reflecting the ever-evolving process of regionalisation of international relations), has both symbolic and practical significance. The individual emphases, however, are distributed differently in the case of the three states that make up the Triangle - and, moreover, quite differently from the point of view of Belarus. The important symbolic significance of this format stems from the common historical and cultural heritage. In practical terms, an important factor determining the creation of the Triangle is a common awareness of the threat from Russia (this threat is also part of the historical heritage of the region), as well as common interests. The purpose of the study is to examine the peculiarities of implementation and historical retrospective of cooperation between the countries of the Lublin Triangle in the context of ensuring stability and security in Europe. The purpose of creating regional institutions is not only to promote cooperation and increase trust between partners in the region, but also to build the international position of both the region and its member states - this also applies to the Lublin Triangle. The international situation (Russian aggression) has increased interest in the Central European region and objectively increased its importance in international relations. Emerging regional cooperation initiatives should, by complementing each other and creating synergies, strengthen this regional subjectivity. Cooperation between the countries of the Lublin Triangle (Ukraine, Poland, Lithuania) is of great importance for ensuring stability and security in Europe for the following reasons: geopolitical importance (the Lublin Triangle countries are located on the eastern flank of NATO and the EU, making them a buffer between Europe and potential threats from the East. Poland and Lithuania are among the biggest supporters of Ukraine in its fight against Russian aggression, providing military, financial and humanitarian assistance); military cooperation; economic cooperation; and political cooperation.

Keywords: Lublin Triangle, security, Europe, martial law, regional cooperation.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ.

28 липня 2020 року Польща, Литва та Україна створили платформу під назвою «Люблінський трикутник». У спільній заяві в Любліні, Польща, міністри закордонних справ цих трьох країн звернули увагу на багатоміжкові історичні та культурні зв'язки між ними. Крім того, сторони наголосили на співпраці в політичній, економічній, інфраструктурній, безпековій, оборонній та культурній сферах. Разом із тим Варшава, Київ і Вільнюс підкреслили стратегічну важливість інтенсифікації співпраці між Європейським Союзом (ЄС) і країнами Організації Північноатлантичного договору (НАТО) і заявили, що надають належного значення функціонуванню ініціативи [Ukrinform 2021].

Як бачимо, три держави хотіли посилити діалог між собою, створивши таку платформу приблизно за півтора року до початку російсько-української війни. По-перше, видно, що платформа має «регіональний» характер. По-друге, і Литва, і Польща є членами таких організацій, як НАТО та ЄС. У цьому контексті партнерство, яке розвиває Київ з Варшавою та Вільнюсом, є важливим з точки зору прискорення процесу набуття членства в цих організаціях.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ.

Дослідженню інституційного механізму співпраці між країнами Люблінського трикутника присвячено праці багатьох учених, серед яких: Студінська Г. Я., Студінський В. А., Долгопол І. С., Рибаківа Т. О., Кузнецова Т. В. та інші.

Також вивченню досліджуваних питань присвячено публікації таких авторів як: Blyzniak O. [2023], Fryc M. [2020], Drabczuk M., Kuczyńska-Zonik A. [2020], Wojtaszak J. [2022], Kolos D. M. [2004], Lewkowicz Ł. [2020], Ilnytska U. [2024], Чеботарьов С. В., Чеботарьов В. А. [2020], Wojda M., Wojtaszewska A. [2021] та інші.

Відзначаючи суттєві здобутки дослідників, разом із тим відмітимо недостатнє висвітлення особливостей реалізації та історичної ретроспективи співпраці між країнами Люблінського трикутника.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ.

Мета дослідження – розібрати особливості реалізації та історичну ретроспективу співпраці між країнами Люблінського трикутника в контексті забезпечення стабільності та безпеки в Європі.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.

У ході дослідження застосовано такі загальнонаукові та спеціальні методи наукового пізнання: аналіз та синтез (для дослідження особливостей співпраці між країнами Люблінського трикутника та визначення факторів, що впливають на регіональну безпеку); історичний метод (простеження ретроспективи між Україною, Польщею та Литвою); порівняльний метод (аналіз особливостей зовнішньополітичної та безпекової взаємодії трьох країн); метод контент-аналізу (вивчення офіційних документів, декларацій, міжнародних угод та наукових публікацій); системний підхід (оцінка співпраці трьох держав у контексті глобальних та регіональних геополітичних процесів).

Інформаційну базу дослідження склали: офіційні документи та міжнародні угоди; аналітичні матеріали міжнародних та національних дослідницьких центрів, які стосуються політичної та безпекової ситуації в Центральній та Східній Європі; наукові статті та монографії; офіційні статистичні дані.

Методологія даного дослідження ґрунтується на комплексному використанні загальнонаукових і спеціальних методів. Основу роботи становить історичний аналіз, який дозволяє простежити ретроспективу співпраці між Україною, Польщею та Литвою в межах Люблінського трикутника,

враховуючи їхню спільну культурну та політичну спадщину. Використання методу порівняльного аналізу дало змогу оцінити особливості зовнішньополітичної взаємодії трьох країн та визначити відмінності у їхніх підходах до регіональної безпеки. Метод контент-аналізу було застосовано для дослідження офіційних документів, аналітичних звітів та наукових праць, що висвітлюють тематику співпраці країн Люблінського трикутника. Також використано системний підхід, який дозволив оцінити співпрацю між країнами у ширшому геополітичному контексті, з урахуванням безпекових викликів у регіоні. Інформаційна база дослідження включає офіційні міжнародні декларації, наукові праці, аналітичні матеріали дослідницьких центрів, статистичні дані та публікації у засобах масової інформації.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ.

11 січня 2023 року президенти України, Литви та Польщі підписали Спільну декларацію за підсумками Другого саміту Люблінського трикутника у Львові. Вона чітко підтвердила, що інтенсифікація тристороннього діалогу буде вкрай необхідною в умовах триваючої російсько-української війни, особливо у сферах оборони та безпеки в регіоні Центральної та Східної Європи. Водночас, Спільна декларація підтверджує багатовікові історичні зв'язки між Україною, Литвою та Польщею. Для правильного розуміння специфіки Люблінського трикутника та його культурного контексту, а також ставлення Польщі до цієї ініціативи, неможливо не звернутися до вищезгаданих історичних зв'язків.

1569 рік вважається традиційною відправною точкою тісних польсько-литовсько-українських відносин, хоча політичне об'єднання народів у Центрально-Східній Європі почалося раніше. Того року польська та литовська шляхта заснували Річ Посполиту, уклавши угоду, відому як Люблінська унія. Тімоті Снайдер розпочав свою відому книгу з опису Речі Посполитої як найбільшої держави ранньомодерної Європи. Нацією Речі Посполитої була її шляхта, католицька, православна і протестантська. Об'єднані спільними політичними та громадянськими правами, шляхтичі польського, литовського та східнослов'янського походження однаково називали себе латинською або польською мовами «польською нацією». Литовська і польська шляхта були разом представлені в єдиному парламенті, спільно обирали своїх монархів і все більше поділяли спільну цивілізацію. Польське королівство і Велике князівство Литовське, однак, зберегли окремі кодекси законів і адміністрацію, а також внутрішній кордон.

Поряд з усім цим, слід звернути увагу на історичний підтекст, який має Люблін. Річ Посполита, створена в 1569 році, була заснована Люблінським договором. З цієї причини міністри закордонних справ трьох країн провели спільну прес-конференцію біля пам'ятника Люблінської унії.

Більше того, спільна військова бригада з 4500 чоловік, сформована між Польщею, Литвою та Україною в 2014 році, була названа на честь гетьмана Костянтина Острозького, який командував військами Королівства Польського і Великого князівства Литовського в битві під Оршею в 1514 році і завдав поразки Великому князівству Московському [Меморандум 1994]. У цьому контексті три країни ведуть «психологічну війну» проти Москви, в певному сенсі, виводячи історичні моменти на передній план. Іншими словами, сторони хочуть дати зрозуміти, що вони перемогли Росію раніше і що вони можуть перемогти її знову. Тому це призводить до реакції з боку Росії.

З іншого боку, слід також згадати «Ініціативу трьох морів» в установчому тексті Люблінського трикутника. Ініціатива була започаткована у 2015 році державами, що омиваються Чорним, Балтійським та Адріатичним морями. Членами Ініціативи трьох морів є Австрія, Болгарія, Хорватія, Чехія, Естонія, Угорщина, Латвія, Литва, Польща, Румунія, Словаччина та Словенія [Ukrinform 2022]. У певному сенсі, ініціатива спрямована на інтеграцію трьох морів за допомогою різних партнерств. Тому можна стверджувати, що Ініціатива трьох морів спрямована на зміцнення співпраці між країнами цих регіонів у сферах економіки, транспорту та енергетики.

Польща та Литва є членами платформи, а Україна отримала статус партнера-учасника 20 червня 2022 р. [Slovodilo 2022] Тому на отримання Києвом цього статусу вплинула як російсько-українська війна, так і співпраця з Варшавою та Вільнюсом, яку він розвивав.

З іншого боку, видно, що Люблінський трикутник продемонстрував конкретну позицію під час російсько-української війни. У цьому контексті 11 січня 2023 року у Львові, Україна, відбулася зустріч президентів України, Литви та Польщі. У спільній заяві сторони заявили, що продовжать тристоронні консультації для зміцнення безпеки Києва, а також вітають прогрес на шляху євроатлантичної інтеграції України і, зокрема, співпрацю з НАТО [Студінська, Студінський 2019: 69-82]. Після саміту президент Польщі Анджей Дуда оголосив, що його країна надішле в Україну танки «Леопард-2» німецького виробництва. Литва оголосила, що незабаром надасть Україні зенітну систему L70 та боєприпаси до неї [Студінський, Долгопол 2019:129-133].

У цьому зв'язку головним моментом, який зробив саміт Люблінського трикутника важливим, стала заява Польщі про те, що вона передасть Україні

танки «Леопард-2», які Берлін не погоджувався надсилати Києву. Те, що Варшава оголосила про це рішення після саміту, свідчить про важливість, яку вона надає Люблінському трикутнику. Відтак, видно, що цей майданчик останнім часом з'явився на порядку денному у «військовому» контексті.

Таблиця 1. Компаративна характеристика країн Люблінського трикутника

Стаття порівняння	Литва	Польща	Україна
Населення, осіб	2 794 329	38 383 000	41 660 982
Площа, км ²	65 300	312 696	603 628
Щільність населення, осіб/ км ²	43	123	73
Державний устрій	Унітарна змішана конституційна республіка	Унітарна змішана конституційна республіка	Унітарна змішана конституційна республіка
ВВП (номінальний), млрд США	70,97	688,1	160,5
ВВП на душу населення, дол. США	25 064,81	18 688,00	4 533,98
Індекс людського розвитку	35	39	83

Джерело: Т.О. Рибаківа, Т.В. Кузнецова (2022), Люблінський трикутник у системі економічної безпеки Європи в контексті російсько-української війни 2014-2022 рр. Економічний вісник університету. Випуск № 53. С. 132-135.

Метою створення регіональних інституцій є не лише сприяння співпраці та підвищенню довіри між партнерами в регіоні, але й розбудова міжнародної позиції як регіону, так і держав, що його складають - це стосується і Люблінського трикутника. Міжнародна ситуація (російська агресія) підвищила інтерес до регіону Центральної Європи і об'єктивно збільшила його значення в міжнародних відносинах. Ініціативи регіональної співпраці, що з'являються, повинні, доповнюючи одна одну і створюючи ефект синергії, посилити цю суб'єктність регіону; йдеться не лише про Трикутник, але й про В9 або Ініціативу трьох морів, також в інституційному вимірі.

Правильність такої стратегії певною мірою підтверджується однозначно негативною позицією Росії, яка від початку існування Люблінського трикутника намагається одночасно знецінити його як неактуальну і маргінальну формулу та представити як небезпечний, неоімперський проект, за допомогою якого Польща має намір відновити свій вплив у регіоні. Парадоксально, але саме Росія своєю агресивною політикою зробила значний внесок у те, що Польща, Литва та Україна, незважаючи на численні упередження одна проти одної та довгу історію конфліктів і взаємних претензій, постійно шукають

шляхи зміцнення співпраці та посиляються на спільні традиції та історію, а не на неприязнь одна до одної.

Країни Трикутника, розраховуючи на співпрацю і вигоди від неї (також політичного і міжнародного характеру), підкреслюють спільну спадщину і близькість, але при цьому керуються різними мотивами і очікуваннями. Зміцнюючи свої позиції в регіоні через активну участь у регіональних ініціативах, Польща прагне використати це як інструмент для зміцнення своїх позицій на міжнародній арені, в тому числі в рамках ЄС і НАТО. Для України Трикутник є важливим елементом «стратегії малих альянсів», яка полягає у створенні мережі альянсів для стабілізації безпекового середовища в Україні.

Питання безпеки зараз є ключовими для України, тому участь у Трикутнику важлива з точки зору військової підтримки у боротьбі з російською агресією, а також у контексті післявоєнної допомоги - відбудови, інфраструктурних проєктів тощо - і як інструмент інтеграції до «великих альянсів». З точки зору Литви, «трикутник» є корисною платформою для врегулювання відносин із сусідами та важливим елементом регіональної архітектури безпеки.

Спільна спадщина держав і народів, які складають основу Трикутника, може допомогти їх згуртувати, але нею також можна маніпулювати, використовуючи численні історичні конфлікти та протиріччя. Цим скористаються противники польсько-литовсько-української співпраці - як радикальні політичні сили всередині цих держав, так і російська дезінформаційно-пропагандистська машина намагатимуться підігрівати взаємні упередження та грати на емоціях, посиляючись, наприклад, на ідею про те, що Трикутник є інструментом польських неоімперських амбіцій. Інші зовнішні актори також можуть по-різному ставитися до Трикутника: наприклад, з точки зору деяких західноєвропейських держав ця ініціатива може бути не вигідною (оскільки вона підвищує значення і політичний потенціал Центральної Європи), в той час як Сполучені Штати підтримають її, оскільки цей формат відповідає американській стратегії зміцнення східного флангу НАТО.

Висновки та перспективи досліджень. Співпраця між країнами Люблінського трикутника (Україна, Польща, Литва) має величезне значення для забезпечення стабільності та безпеки в Європі з кількох наведених нижче причин.

1. Геополітичне значення (країни Люблінського трикутника розташовані на східному фланзі НАТО та ЄС, що робить їх буфером між Європою та потенційними загрозами зі Сходу. Польща та Литва є одними з найбільших

прихильників України в її боротьбі проти російської агресії, надаючи військову, фінансову та гуманітарну допомогу).

2. Військова співпраця (країни проводять спільні військові навчання, що підвищує їхню взаємосумісність та готовність до спільних дій у разі кризи. Країни співпрацюють у сфері розвитку оборонної промисловості та модернізації своїх збройних сил).

3. Економічна співпраця (країни працюють над розвитком транспортної та енергетичної інфраструктури, що сприяє економічній інтеграції та посилює їхню стійкість до зовнішніх впливів. Розвиток торгівлі та інвестицій між країнами стимулює економічне зростання та створює робочі місця. Співпраця в сфері енергетики спрямована на зменшення залежності від російських енергоресурсів та диверсифікацію джерел постачання).

4. Політична співпраця (країни координують свої зусилля на міжнародній арені, зокрема в рамках ООН, НАТО та ЄС, для захисту спільних інтересів та цінностей; виступають на захист демократичних цінностей та прав людини в регіоні та за його межами).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Album published to commemorate the celebrations of the 450th anniversary of the Union of Lublin. Warszawa: Wydawnictwo Sejmowe, 2019. 224 p.
2. Andrzej Duda przed Radą Najwyższą Ukrainy. URL: <https://www.prezydent.pl/aktualnosci/wizytyzagraniczne/andrzej-duda-z-wizyta-na-ukrainie,54043>
3. Andrzej Duda wręczył najwyższe odznaczenia. «3 maja to wyjątkowy dzień». URL: <https://wydarzenia.interia.pl/kraj/news-andrzej-duda-wreczyl-najwyzsze-odznaczenia-3-maja-to-wyjatkowo,nId,6000386>
4. Blyzniak O. (2023), «Lublin Triangle» – a New Trend in Regional Integration Processes. National University of Ostroh, Ukraine. Political Problems of International Systems and Global Development, 2023, <https://jpl.donnu.edu.ua/index.php/pl/article/view/13561/13466>.
5. Bornio Jakub. Lithuania, Poland and Ukraine Inaugurate ‘Lublin Triangle’. URL: <https://web.archive.org/web/20210606033610/https://jamestown.org/program/lithuania-poland-and-ukraine-inaugurate-lublin-triangle/>
6. Drabczuk M., Kuczyńska-Zonik A. (2020), «Trójkąt Lubelski – perspektywy współpracy polsko-litewsko-ukraińskiej». In: Komentarze 2020. <https://cutt.ly/v7mwmnj>.
7. Fryc M. (2020), «The Lithuanian-Polish-Ukrainian Brigade’s development potential in the context of regional security». In: Scientific Journal of the Military University of Land Forces 2020, 195.

8. Plynyska U. (2024), Regional Alliance - Lublin Triangle: geopolitical priorities and dynamics of foreign policy transformation in the context of security challenges and threats, *Language – Culture – Politics* 2024, 1, 115-131. DOI: 10.54515/lcp.2024.1.115-131 .
9. Kolos D.M. (2004), Rola «małych sojuszy» w polityce zagranicznej Ukrainy: przypadek Trójkąta Lubelskiego, *Wschód Europy* 2004, 10(1), 130-149.
10. Lewkowicz Ł (2020), Trójkąt Lubelski - nowy format współpracy regionalnej w Europie Środkowej, *Komentarze INoPiA*, nr 1/2020.
11. Poland, Lithuania and Ukraine create Lublin Triangle to counter Russian aggression and expand Europe. URL: <https://euromaidanpress.com/2020/08/01/poland-lithuania-and-ukraine-create-lublin-triangle-to-counterrussian-aggression-and-expand-europe/>
12. Slovoidilo (2022), Скільки зернових експортує Україна. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2022/02/22/infografika/ekonomika/skilky-zernovux-eksportuye-ukrayina>
13. Ukrinform (2021), Люблінський трикутник: Україна, Польща і Литва обговорили зміцнення безпеки в регіоні. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3327910-lublinskij-trikutnik-ukraina-polsa-i-litva-obgovorili-zmicnennabezpeki-v-regioni.html>
14. Ukrinform (2022), Польща підтримує надання Україні статусу кандидата в ЄС – Дуда. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/3490945-polsa-pidtrimaє-nadanna-ukraini-statusu-kandidata-v-es-duda.html>
15. Wojda M., Wojtaszewska A. (2021) «Independence and the Lublin Triangle Initiative». In: *Ukraine Analytica* 2021, 2.
16. Wojtaszak (2022), POLSKIE I UKRAIŃSKIE KONCEPCJE BEZPIECZEŃSTWA I WSPÓŁPRACY W EUROPIE ŚRODKOWEJ I WSCHODNIEJ W XXI W. *Athenaeum* vol. 74(2)/2022, ss. 63–78 DOI:10.15804/athena.2022.74.04
17. Меморандум (1994), Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_158#Text
18. Рибакова Т.О., Кузнецова Т.В. (2022). Люблінський трикутник у системі економічної безпеки Європи в контексті російсько-української війни 2014-2022 рр. *Економічний вісник університету*. Випуск № 53. С. 132-135.
19. Студінська Г. Я., Студінський В. А. (2019), Українсько-польські торговельні відносини: ретроспективний аналіз. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2019. № 3. С. 69-82.
20. Студінський В. А., Долгопол І. С. (2019), Сучасні тренди високошвидкісних перевезень у контексті політики європейської інтеграції України: визначення проблеми. *Економічний вісник університету*. Збірник наукових праць учених та аспірантів. Вип. 40. Переяслав-Хмельницький: П-ХДПУ, 2019. С. 129-133.
21. У Сеймі Литви висунули пропозиції щодо розблокування портів України. URL: <https://hubs.ua/authority/u-sejmi-litvi-visunuli-propozitsiyi-shhodo-rozblokovannya-portiv-ukrayini-271558.html>

22. Україна пропонує створити міжнародну організацію країн-експортерів зерна. <https://tsn.ua/svit/ukrayina-proponuye-stvoriti-mizhnarodnu-organizaciyu-krayin-eksporteriv-zerna-2061631.html>
23. Україна: хронологія розвитку. Т.4. К.: КРІОН, 2009. 864 с.
24. Чеботарьов С. В., Чеботарьов В. А.(2020), «Польща, Литва, Україна: національні ділові культури як детермінанта інтеграції на європейських і світових ринках». In: Галицький економічний вісник 2020, 63(2).